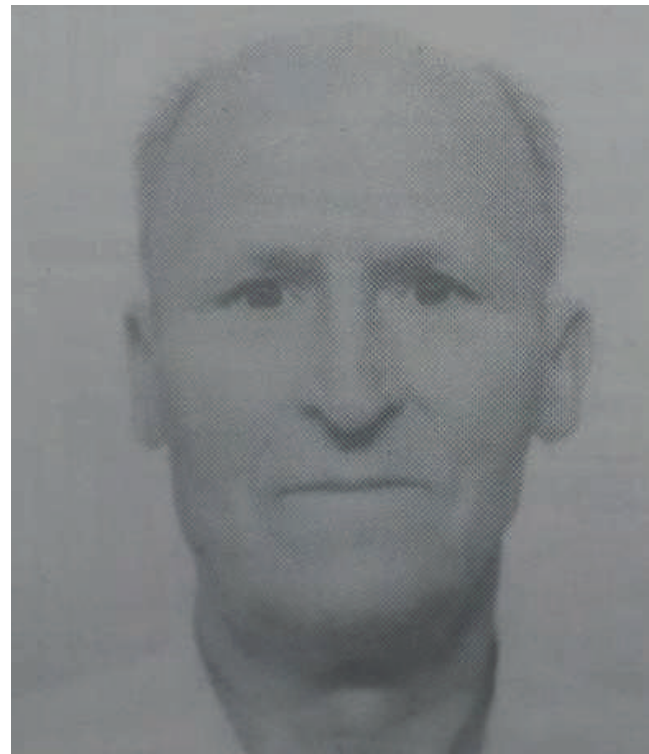

Deportat 3521 a Mauthausen. Alliberat el 5 de maig de 1945. Fill d'Antonio Saura i Carmen Ribera, va néixer el 27 d'agost de 1902 a la petita població de Pueyo de Santa Creu, a la comarca del Cinca Medio, a l'Aragó. De jove va emigrar a Terrassa on va estar emprat en una empresa tèxtil i on es va casar amb Consuelo Peñarroya Mampel (Terrassa, 1908). Van néixer dos fills: Carme (1930) i Joaquim (1935).

Poc després d'haver-se iniciat la guerra, es va allistar com a voluntari a la columna Macià-Companys amb destinació al capdavant d'Aragó. Josep va sortir a l'exili el dia 10 de febrer de 1939, a la diàspora republicana que precedia l'avenç de les tropes franquistes per terres catalanes, després de la presa de Barcelona durant l'última setmana del mes de gener. Va estar intern als camps del migdia francès i es va allistar a la 116ª Companyia de Treballadors Estrangers, sent detingut pels alemanys a les platges de Dunkerque el 4 de juny de 1940 al costat d'altres republicans de diferents CTE.

El grup on figurava José Saura va iniciar un trajecte, molt penós, en llargues marxes. Van travessar Bèlgica on van rebre mostres de solidaritat de la població civil, segons el seu relat:

“Vam travessar Bèlgica, tot a peu fins a Holanda des d'on amb un petit tren vam arribar a la vora del Rin, vam embarcar en grans barcases fins a un desembarcador alemany on en un altre tren vam ser conduïts a prop del camp de Buchenwald, on vam estar dos dies i des d'allà a peu, per diversos camps, que no recordo el nom, fins a arribar a Sagan (actualment a Polònia) al stalag VIII C amb el número de presoner 35962”

José Saura

La llamborda es va col·locar el 6 de maig de 2022 davant del número 105 del carrer de Catalunya a la cantonada amb el de l'Autonomia, al barri de Sant Pere, amb la participació de la família i representants de l'associació de veïnes i veïns i de l'Ajuntament de Terrassa.

Font: AjtTerrassa. Foto: Rafel Casanova

En aquest camp de presoners de guerra els republicans que formaven aquest grup van ingressar durant la primera setmana de juliol. Durant els primers dies van conèixer la gana i el menyspreu per la seva condició de "rojos espanyols", posteriorment van ser obligats a realitzar treballs fora del camp i la seva situació va anar millorant de mica en mica. Va romandre al *stalag* VIII C diversos mesos fins que cap al 20 de novembre (José no recordava les dates amb exactitud a la correspondència consultada a l'arxiu de l'Amical de Mauthausen) va ser trasllat al *stalag* XII D, ubicat a les rodalies de la ciutat de Trier.

José Saura va ser deportat a Mauthausen el 25 de gener de 1941 en un comboi format per 775 republicans. Arribaren a mitja nit i, després de ser rebuts i advertits sobre quin podia ser el seu futur, passaren els tràmits habituals entre els quals hi havia l'assignació de la matrícula que els identificaria a partir d'aquell moment: a Josep li correspongué la 3521.

Per les seves pròpies explicacions, sabem que va treballar al planter diversos mesos fins que va ser destinat al *komando* que es va formar a la primavera de 1941 –compost per un grup de 49 republicans i un brigadista internacional romanès- per anar a treballar a Steyr, a uns 30 km al sud de Mauthausen en una fàbrica de municions. De tornada al camp central el febrer de 1943 va romandre a Mauthausen fins al seu alliberament el 5 de maig de 1945.

Va ser repatriat a França quinze dies més tard, el 20 de maig. Va tornar a Terrassa el 15 d'octubre del 1948 per retrobar-se amb la seva dona i els seus fills després de nou anys i mig de separació. Va mantenir contacte, des dels seus inicis, amb els fundadors de l'Amical de Mauthausen que s'organitzava a Barcelona a partir del 1962 i va participar en diferents actes commemoratius i en altres trobades de l'associació. Va morir a Terrassa el 23 de setembre de 1984

En 1979 va ser entrevistat per la publicació *Al Vent* núm. 23, on denuncià l'oblit dels deportats tot reivindicant la seva memòria: "la responsabilitat d'aquestes morts, no és sols d'Alemanya, també ho és de França que ens tenia en camps de treball, i d'Espanya ... ". I recorda també un altre supervivent, del què no esmenta el seu nom: "viu als pisos Sant Llorenç (del Munt)", havia de ser Antonio Florenza. Sentenciant finalment que el remei a aquests mals no és altre que: "molta cultura, informació i coneixement".

Ref .: SAB; MAN; PAR; PHT; ARO; MFE; JMC..

- ANC: <http://anc.gencat.cat/ca/detall/noticia/La-llista-de-reparacio-juridica-de-victimes-del-franquisme-en-dades-obertes>. Relació de procediments del franquisme a Catalunya, dipositats a l'ATMT (Archivo Tribunal Territorial Militar) núm. 3 de Barcelona.
- ARO: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/>
- CHE: Checa, S.; Del Río, S. i Martín, R. Andaluces en los campos de Mauthausen. Sevilla, 2006
- ENE.: www.estelnegre.org
- ERG: Romero García, E., La Columna Durruti. Barcelona, 2017
- FMD: Fondation pour la Mémoire de la Déportation, www.bddm.org
- GAL: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/cb34458709m/date1940.liste>
- MAR: Armengou, M., i Belis, R. El convoy de los 927. Barcelona, 2005
- MDG: <http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/cost-huma-de-la-guerra-civil/>
- MFE: Ferrer Murillo, M. "Els milicians terrassencs de columna Macià- Companys. Lluitadors de l'ideal", Terme, núm. 33. Terrassa, desembre 2018, p. 149- 198
- MMX: <https://memoricamexico.gob.mx/es/memorica/home#home>
- MOR: Roig, M. Els catalans als camps nazis. Edicions 62. Barcelona, 2017.
- ORF: AHT. ACVOC. "Censo de huérfanos de la revolución nacional y la guerra"
- PAR: pares.mcu.es.; Bermejo, B. i Checa, S. Libro Memorial. Españoles deportados a los campos nazis (1940-1945). Centro Documental de la Memoria Histórica Editat pel Ministeri de Cultura, 2006. (PARES-Portal de Archivos Españoles)
- PHT: Padró d'habitants de Terrassa, 1936
- PSA: Salou, P. i Olivares, V. Los republicanos españoles en el Campo de concentración nazi de Mauthausen. Éditions Tirésias. París, 2008
- QUI.: Llibres d'allistaments (quintes). Arxiu Històric Terrassa
- SAB: Sàbat, Francisco. Los anarcosindicalistas tarrasenses en el exilio, Autoedición. Barcelona, 1979
- SNN: Sala de los Nombres: <https://raumdernamen.mauthausen-memorial.org/?L=6>
- VOL: Olivares, Véronique. Mémoires espagnoles. L'espoir des humbles. Éditions Tirésias. París, 2008

FONT TEXT: TERRASSA EXILIADA de Juan Antonio Olivares Abad i testimonis familiars o altres fonts (quan es faci constar).

FONT DOCUMENTACIÓ GRÀFICA recopilada per Francesc Sàbat Romagosa, aportacions familiars i altres fonts (quan es faci constar).

